

Lacika, J.

PRINCIPY MORFOSTRUKTURNÍHO ČLENĚNÍ SLOVENSKA

Článek prezentuje návrh nového morfostrukturního členění území Slovenské republiky. Vychází z Mazúrovy morfostrukturní rajonizace, kterou slovenští geomorfologové užívají už více než třicet let. Přebírá z ní základní členění na dvou nejvyšších úrovních rozlišující na území Slovenska Karpaty a Panonskou pánev, resp. Západní Karpaty, Východní Karpaty, Západopanonskou pánev a Východopanonskou pánev. Na nižších úrovních je však nová morfostrukturní rajonizace od Mazúrovy odlišná.

V předloženém návrhu se u členění Západních Karpat uplatnila kombinace morfostrukturních jednotek sférického a zonálního typu. Kompaktní část západokarpatské klenby se člení na tři sférické jednotky třetího řádu, zatímco tektonicky deformovaná jižní část klenby je na téže úrovni tvořena dvěma jednotkami zonální povahy. Východní Karpaty mají typické pásmovité uspořádání svých dílčích morfostruktur třetího řádu. V případě Panonské pánve se morfostruktury třetího řádu do značné míry překrývají s členěním nížin na pahorkatiny a roviny (kromě Záhorské nížiny).

Návrh nové morfostrukturní rajonizace území Slovenska do páté úrovně uplatňuje individuální přístup. Jednotky pátého řádu, které se do značné míry překrývají s geomorfologickými celky, se dále člení typologicky.

Bíl, M. - Máčka, Z.

VLIV USPOŘÁDÁNÍ ŘIČNÍ SÍTĚ NA HODNOTY GEOTEKTONICKÝCH INDEXŮ (NA PŘÍKLADU POVODÍ OSLAVY)

Příspěvek hodnotí vliv topologie říční sítě na hodnoty geotektonického indexu (SL-index) zavedeného Hackem (1973) pro hodnocení prostorové distribuce energie toku. Výsledkem přizpůsobení tohoto indexu podmínkám systému řek odvodňujících jihovýchodní okraj českého masívu bylo použito magnituda M (sensu Shreve, 1966), které jednak zohledňuje vliv topologie říční sítě a dále lépe aproximuje průtok v rovnici pro energii toku. Nově vytvořený SM-index byl modelově aplikován pro analýzu spádových poměrů řeky Oslavy.

Ivan, A.

GEOMORFOLOGICKÉ ASPEKTY MLADOSAXONSKÉ EPIPLATFORMNÍ OROGENEZE A ZDVIHU ČESKÉHO MASÍVU (1. ČÁST)

Charakteristickým rysem reliéfu Českého masívu (ČM) spojeným s pokřídovým (pozdně saxonským) epiplatformním zdvihem je kontrast mezi téměř uzavřenou vnitrohorskou Českou kotlinou (ČK) s centripetální říční sítí a věncem okrajových elevací, vysokých 800-1600 m. Zdvih masívu podstatně ovlivnila intenzivní orogeneze ve Východních Alpách a Západních Karpatech. Česká kotlina je heterogenní, méně vyzdvižená, ale vnitřně velmi diferencovaná relativně stabilní kra. Tendence k vývoji deprese v centrální části masívu se projevovала již od svrchního proterozoika. Vyvrcholením starších poklesových tendencí byl pravděpodobně extenzionální kolaps v závěru variské orogeneze a jeho morfolologickým projevem byly četné permokarbonské molasové pánve. Slabé depresní tendence se projevovaly i ve starší části platformní etapy (před svrchnokřídovou mořskou transgresí). Pokřídový zdvih jižních moldanubických okrajových elevací ČM, Šumavské a Českomoravské, které mají sice starší a více konsolidovaný fundament, ale na druhé straně mají přímý kontakt s alpskokarpatskou oblastí, byl dlouhodobější a vedl k hlubší denudaci fundamentu. V severních, geologicky pestřejších a méně konsolidovaných saxothuringských okrajových elevacích, krušnohorské a sudetské, začal zdvih pravděpodobně později a byl asi rychlejší. Projevy zdvihu a extenze jsou zde mladý vulkanismus a oherský rift. Svrchnokřídové sedimenty a výška jejich báze poskytují zatím spolehlivější základ pro úvahy o hodnotách a charakteru mladých tektonických pohybů než imaginární paleogenní zarovnaný povrch. Doklady o mladých pohybech mohou poskytnout neovulkanity, terciérní sedimenty a pro pliocén a kvartér říční terasy. Předběžně předpokládáme, že pokřídový diferenciální zdvih pravděpodobně souvisí s existencí a reaktivací plášťové elevace pod Střední Evropou. Jejich aktivizace asi souvisí s kolizí desek v alpskokarpatské oblasti. Vznik České kotliny a okrajových elevací je také projevem zděděné heterogenity fundamentu. Větší zdvih v jižní části masívu je pokračováním trendu z předplatformního období.

Cílem vymezení České kotliny jako stabilní intrakontinentální jednotky masívu je formování výstižnějšího morfostrukturního modelu Českého masívu.

Hrádek, M.

STABILITNÍ POMĚRY NOSNÝCH SYSTÉMŮ MOSTNÍCH A TUNELOVÝCH STAVEB VE STRESOVÝCH POLÍCH ZÓN GRAVITAČNÍHO ROZVOLNĚNÍ (NA PŘÍKLADU IVANČICKÉHO VIADUKTU, JIŽNÍ MORAVA)

Nosné systémy Ivančického viaduktu přes řeku Jihlavu jsou nestejně založeny. Na východní straně v krystalickém podloží a na západě v miocénním jílovitém písku, říčním štěrkopísku a spraši. Kromě tohoto poznatku přinesl komplexní geovědní a inženýrský výzkum v okolí Ivančického viaduktu, na svazích údolí Jihlavy, důkazy o přítomnosti významných zlomových linií vytvořených primárně jako výsledek variské orogeneze a obnovených v průběhu orogeneze alpínské. Přítomnost hlubších, rozvolněných zlomových poruch a zón drčení a prokázaná hlubší cirkulace podzemní vody vytvořily podmínky pro diferencovaný pokles ker a vznik výrazné kerné stavby údolí Jihlavy u Ivančic s dílčími hrástěmi, plovoucími bloky a příkopy vyplněnými miocénními sedimenty. Byly také hledány souvislosti mezi prokázanou kernou stavbou území a horizontálními a vertikálními deformacemi nosných systémů. Kromě možného působení sufoze ve spraších a hlouběji zakleslých pokryvech vlivem cirkulace podzemních vod se nepodařilo vliv kerné stavby a rozvolnění skalního masivu na stabilitu mostu prokázat. Matematické modelování ukázalo, že již samotný nestejný způsob založení obou nosných opěr vytváří nestabilní prostředí.

Kolibová, B.

GLOBALIZACE MALOOBCHODNÍ SÍTĚ VELKÝMI FIRMAMI V BRNĚ A JEHO ZÁZEMÍ

Obsahem příspěvku je nový fenomén našeho společného ekonomického života - pronikání nadnárodních obchodních společností na vnitřní trh České republiky v období transformace. Tento článek je úvodním zamyšlením, jaká je situace oblasti v městě Brně a jeho zázemí.

Kunc, J.

TRANSFORMACE PRŮMYSLOVÉ VÝROBY V OKRESE BRNO-VENKOV

Stav průmyslové výroby v okrese Brno-venkov se po transformaci a současně probíhající privatizaci podniků jeví jako poměrně stabilní. V průběhu devadesátých let byly zastaveny nebo výrazně omezeny některé neefektivní provozovny, naopak vzniklo několik stovek převážně menších průmyslových provozoven. Právě tyto menší podniky vykazovaly v minulých letech spíše kladné hospodářské výsledky. Také vstup zahraničního kapitálu do podniků okresu se jeví jako poměrně pozitivní. Další možnosti rozvoje průmyslového potenciálu okresu je možno hledat v jeho výhodné poloze k městu Brnu, v možnosti využívat rychlé a dnes již kvalitní dopravní spojení či těžit z předpokládaného postupného vytlačování průmyslových podniků z centra Brna za jeho administrativní hranice.

Havrlant, J

NEGATIVNÍ VLIVY DŮLNÍ ČINNOSTI V DOBÝVACÍCH PROSTORECH KARVINSKA

České hornictví prodělalo v 90. letech výraznou transformaci a útlum. Po roce 1995 je kvalitní černé uhlí exploatováno pouze ve čtyřech důlních podnicích v karvinské části Ostravské pánve a v jediném podniku ve frýdecko-místecké části pánve v rozsahu necelých 14 mil. tun ročně. Používaná technologie hlubinného dobývání na řízený zával, ukládání problémových odpadů z úpraven uhlí a hlušin v krajině však způsobily zvláště na Karvinsku řadu ekologických a ekonomických potíží. Otázka budoucnosti těžby uhlí a následných negativních vlivů dolování ve zdejší krajině je spojena s řadou aspektů. Do ekonomiky dobývání vstupuje v současnosti do popředí širší uplatňování nových zákonů o ochraně životního prostředí, nový Horní zákon, faktory nižších cen dováženého polského uhlí ad.

ZPRÁVY

Vaishar, A. - Mikulík, O.: PĚT LET BRNĚNSKÉ POBOČKY ÚSTAVU GEONIKY AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY.

Mikulík, O. - Mariot, P.: 3. SLOVENSKO-ČESKÝ GEOGRAFICKÝ AKADEMICKÝ SEMINÁŘ.